

สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคกลาง

เล่ม ๕

ชุดคัมภีร์ : เครื่องใช้ - โฉนา : การเล่น

จัดพิมพ์เนื่องใน

พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ

๕ ธันวาคม ๒๕๔๒

สารบัญ

ชุดคักปลา : เครื่องใช้	๑๙๕๓	ชอ	๑๙๙๔
ชุดไทยพระราชนิยม	๑๙๕๓	ช่อนกลีน : พืช	๒๐๐๑
ชุดใส่หมู : เครื่องใช้	๑๙๕๘	ช่อนหา : การเล่น	๒๐๐๑
ชุดตัว : สำนวน	๑๙๕๘	ช้อมข้าว	๒๐๐๑
ชุดพระเขตรอดมศักดิ์, พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวง	๑๙๖๐	ชกั้ว : การเล่น	๒๐๐๓
ชุดพลทหารเรือ, โรงเรียน	๑๙๖๔	ชัตชาติรี, รำ คู ละครชาติรี	๒๐๐๓
ชุดพลนิกายาราม, วัด	๑๙๖๖	ชับจำปา, เมืองโบราณ	๒๐๐๓
ชุดแสง, อำเภอ	๑๙๖๖	ชालาเปา	๒๐๐๔
ชุดเห็ดเขากวาย คู ชุดเห็ดไทย	๑๙๗๒	ชालาเปาทอด	๒๐๐๔
ชุดเห็ดเทศ : พืช	๑๙๗๒	ซาโพนัน คู ก้วยเดี่ยว	๒๐๐๕
ชุดเห็ดไทย : พืช	๑๙๗๓	ชาง	๒๐๐๕
ชุดเห็ดนา คู ชุดเห็ดไทย	๑๙๗๔	ชางตาคูรู้ส, วัด	๒๐๐๙
ชุดเห็ดเล็ก คู ชุดเห็ดไทย	๑๙๗๔	ช่าปอกง, เจ้าพ่อ	๒๐๑๐
ชุด ฦ บางช้าง, รองอำมาตย์โท	๑๙๗๔	ชิกข์, ศาสนา คู ลิกข์ในประเทศไทย, ศาสนา	๒๐๑๐
ชุด สุวรรณช้าง, นาย	๑๙๗๖	ชันตีนจกราชบุรี คู ผ้าจากไทยยวนราชบุรี	๒๐๑๐
เซลียง, เมือง คู ศรีสังขาลัย, อุทยานประวัติศาสตร์	๑๙๗๘	ชื้อขายเด็กชื้ออน : ความเชื่อ	๒๐๑๐
เซ่งท่า, วัด	๑๙๗๘	ชุ้มรังไก่ คู หน้าบัน	๒๐๑๑
เซ็ญ, เพลง	๑๙๗๙	เช่นเกล้า, เพลง	๒๐๑๑
เซ็อม สิริสนธิ, นาย	๑๙๗๙	เซ็ยน : สำนวน	๒๐๑๑
เซ็อ้ม	๑๙๘๑	เซ็ยมชี	๒๐๑๑
เซ่งมา, ขนม คู ปลากริมไข่เต่า, ขนม	๑๙๘๑	เซ็ยวกาง	๒๐๒๐
โซ สุวรรณช้าง, นาย	๑๙๘๑	โซงโคง	๒๐๒๒
โซฎิกราชเศรษฐี (มื่น เลหาเศรษฐี), พระยา	๑๙๘๓	โซ่ง คู ไทยโซ่ง	๒๐๒๓
โซงโคง : เครื่องใช้	๑๙๘๔	โซ	๒๐๒๓
โซยชุดพลชนะสงคราม, วัด	๑๙๘๕	ญาณวิจัย (ยิต สุวณโณ), พระครู	๒๐๒๖
โซยเซ็ญ, บทละคร	๑๙๘๗	ญาณสังวรารามวรมหาวิหาร, วัด	๒๐๒๗
โซยวัฒนาราม, วัด	๑๙๘๙	ญิน : ความเชื่อ	๒๐๓๑
โซโย, อำเภอ	๑๙๙๒	ญี่ปุ่น, หมู่บ้าน	๒๐๓๑
ช่ง คู ไทยโซ่ง	๑๙๙๔	ฐานานุกรม	๒๐๓๔
		ฐานทัพเรือสัดหีบ	๒๐๓๖
		ดงคอน, เมืองโบราณ	๒๐๔๑

(๖)

ดงแม่นางเมือง : ตำนาน	๒๐๔๑	ดาว : ตำนาน	๒๐๘๑
ดงละคร, เมืองโบราณ	๒๐๔๒	ดาวกับการดูเวลาของไทยไซ่ง	๒๐๘๕
ดั่ง, เมือง	๒๐๔๔	ดาวกับการทำมาหากิน	๒๐๘๖
ดนตรีไทยที่จังหวัดอุทัยธานี	๒๐๔๕	ดาวในวรรณคดีไทย	๒๐๘๗
ดนตรีและเพลงไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์	๒๐๔๕	ดาวดึงษาราม, วัด	๒๑๐๕
ดมดอกไม้ : การเล่น	๒๐๕๒	ดาวดึงส์, สวรรค์ ดู ฉกามาพจร	๒๑๐๖
ดรุณกิจวิฑูร (ชด เมนะโพธิ), หลวง	๒๐๕๒	ดาวลูกไก่ : นิทาน	๒๑๐๖
ดรุณศึกษา	๒๐๕๕	ดำเนินสะดวก, อำเภอ	๒๑๑๑
ดวงเดือนประดับดาว, กลบท	๒๐๕๖	ดำเนินนางสระ, กลบท	๒๑๑๔
ดั่ง, ขนม	๒๐๕๖	คำรกราชานุกาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ	๒๑๑๕
ดั่ง : เครื่องจับสัตว์	๒๐๕๖	กรมพระยา	
ดอกดิน เสือสง่า, นาย	๒๐๕๘	คติฤกษ์ไชย	๒๑๒๑
ดอกพยอม, พล่า	๒๐๕๙	ดินแดง, เขต	๒๑๒๓
ดอกพิกุลร่วง	๒๐๕๙	ดินสอพอง	๒๑๒๕
ดอกไม้พวงกำน่อง, กลบท	๒๐๖๐	ดีปาลี : พืช	๒๑๒๖
ดอกไม้สด	๒๐๖๐	ดีดเม็ดมะขามลงหลุม : การเล่น	๒๑๒๖
ดอกลำดวน, ขนม	๒๐๖๔	ดุริยเทพ	๒๑๒๗
ดอกสร้อย	๒๐๖๔	ดุริยางคจำเรียง, กลบท	๒๑๒๙
ดอกโสน, ขนม	๒๐๖๕	ดุสิตารามวรวิหาร, วัด	๒๑๓๐
ดอง	๒๐๖๕	ดุสิต, เขต	๒๑๓๑
ดอง ดู ไม้คั่นฉาย	๒๐๖๖	ดุสิต, พระราชวัง	๒๑๓๔
ดองฉาย ดู ไม้คั่นฉาย	๒๐๖๖	ดุสิต, สวนสัตว์ ดู เขาดิน	๒๑๔๘
ดองหาย ดู ไม้คั่นฉาย	๒๐๖๖	ดุสิต, สวนสัตว์ ดู องค์การสวนสัตว์	๒๑๔๘
ดอนคา, เมือง	๒๐๖๖	ดุสิต, สวรรค์ ดู ฉกามาพจร	๒๑๔๘
ดอนเจดีย์, อำเภอ	๒๐๖๖	ดุสิตธานี	๒๑๔๘
ดอนคูม, อำเภอ	๒๐๖๘	ดุสิตมหิมา, ถ้ำ ดู พระธาตุ, ถ้ำ	๒๑๕๒
ดอนพุด, อำเภอ	๒๐๗๐	ดุสิตสมิต	๒๑๕๒
ดอนเมือง, เขต	๒๐๗๓	เด็กเอ๋ยพาย : การเล่น	๒๑๕๔
ดอนยายหอม, วัด	๒๐๗๔	เดินไม้สูง ดู โกกเกก : ของเล่น	๒๑๕๔
ดาร์ลุอาบิติน, มัสยิด	๒๐๗๕	เดิมบางนางบวช, อำเภอ	๒๑๕๕
ดาก	๒๐๗๖	เดือน, นิราศ	๒๑๕๗
ด่านช้าง, อำเภอ	๒๐๗๖	เด็ย : พืช	๒๑๕๙
ด่านมะขามเตี้ย, อำเภอ	๒๐๗๘	โดกเดก ดู โกกเกก : ของเล่น	๒๑๖๐

ตกข้าว	๒๑๖๑	ต่วนศรี วรวรรณ, หม่อมหลวง	๒๒๒๓
ตกนรกทั้งเป็น : ส่วนวน	๒๑๖๒	ต่อไก่ : การเล่น	๒๒๒๔
ตกเลือด	๒๑๖๓	ต่อบ้าน : การเล่น	๒๒๒๕
ต้นชมพู, วัด ดู เจริญสุขาราม, วัด	๒๑๖๓	ตองปู, วัด ดู ชนะสงคราม, วัด	๒๒๒๕
ต้นบรเทศ, เพลง	๒๑๖๓	ต้องเต : การเล่น	๒๒๒๕
ต้นสน, วัด	๒๑๖๓	ต้องศรคามเทพ : ส่วนวน	๒๒๒๕
ต้ม : การทำอาหาร	๒๑๖๕	ตะกร้อ : การเล่น	๒๒๒๖
ต้ม, ขนม	๒๑๖๙	ตะกร้อ : เครื่องใช้	๒๒๓๕
ต้มขาว, ขนม ดู ต้ม, ขนม	๒๑๖๙	ตะกร้า	๒๒๓๕
ต้มโจ้	๒๑๖๙	ตะกร้าล้างปลา	๒๒๓๕
ต้มแดง, ขนม ดู ต้ม, ขนม	๒๑๗๑	ตะกรุด	๒๒๓๗
ต้มปลาร้าขนุน	๒๑๗๑	ตะแกรง	๒๒๓๘
ต้มยำ	๒๑๗๑	ตะขาบ, เพลง ดู ฉ่อย, เพลง	๒๒๓๘
ตรวจน้ำ ดู กรวดน้ำ	๒๑๗๑	ตะขาบใหญ่กินช้าง : นิทาน	๒๒๓๘
ตรอน, อำเภอ	๒๑๗๑	ตะเข็บใต้ซอน, กลบท	๒๒๓๙
ตระ, เพลง	๒๑๗๔	ตะคริว	๒๒๓๙
ตราด, จังหวัด	๒๑๗๖	ตะครีว : พืช	๒๒๔๐
ตรีทศเทพ, วัด	๒๑๙๘	ตะควิ ดู ตะคริว	๒๒๔๐
ตรีปวาย, พระราชพิธี ดู ตรียมปวาย,	๒๑๙๘	ตะเคียน เทียนสี, นาง	๒๒๔๐
พระราชพิธี		ตะไคร้หอม : พืช	๒๒๔๑
ตรีประดับ, กลบท	๒๑๙๘	ตะเฒ : เครื่องใช้	๒๒๔๒
ตรีพจนบท, กลบท	๒๑๙๙	ตะบันไฟ	๒๒๔๓
ตรีพิธพรณ์, กลบท	๒๑๙๙	ตะปั้ง ดู จะปั้ง	๒๒๔๓
ตรีเพชรพวง, กลบท	๒๒๐๐	ตะปู้สังฆวานร	๒๒๔๓
ตรียมปวาย, พระราชพิธี	๒๒๐๐	ตะปู้สังฆวานร ดู ตะปู้สังฆวานร	๒๒๔๔
ตลกโขน	๒๒๐๗	ตะพาย	๒๒๔๔
ตลับขี้ผึ้งสีปาก	๒๒๐๘	ตะโพน	๒๒๔๔
ตลาดนัดโคกระบือ	๒๒๐๘	ตะมอย	๒๒๔๖
ตลาดน้ำ	๒๒๐๙	ตะลุ่ม	๒๒๔๖
ตลาดน้ำบ้านกระแซง	๒๒๑๓	ตะเลงพาย; ลิลิต	๒๒๔๘
ตลาดในภาคกลาง	๒๒๑๓	ตักบาตร	๒๒๕๓
ตลิ่งชัน, เขต	๒๒๑๘	ตักบาตรดอกไม้ : ประเพณี	๒๒๕๕
ตลบนกกลางหวา, กลบท	๒๒๒๓	ตักบาตรเทโว : ประเพณี	๒๒๕๘

ดักบาตรน้ำผึ้ง : ประเพณี	๒๒๖๑	ตีคดี : พิธีกรรม	๒๓๔๐
ดักบาตรพระร้อยปทุมธานี : ประเพณี	๒๒๖๒	ตีตบพระ : การเล่น	๒๓๔๑
ดั่งเตมอญ : การเล่น	๒๒๖๒	ตีป้อม : การเล่น	๒๓๔๑
ตัดกรรม : ความเชื่อ	๒๒๖๓	ตีโป่ง : การเล่น	๒๓๔๒
ตัวสองกรานต์	๒๒๖๔	ตีมะนาว : การเล่น	๒๓๔๒
ตัวเหงา คู รวยระกา	๒๒๖๔	ตีลูกล่อ : การเล่น	๒๓๔๓
ตัวอักษรในภาคกลาง	๒๒๖๔	ตีจับ : การเล่น	๒๓๔๓
ตาเขย่ง : การเล่น	๒๒๗๕	ตีปราบ คู ตีวง	๒๓๔๔
ตาคดี, อำเภอ	๒๒๗๖	ตีแย่งธง คู ชิงธง	๒๓๔๔
ตาควย, ขนม	๒๒๘๑	ตีวง : การเล่น	๒๓๔๔
ตาซุชก, เมือง	๒๒๘๒	ตีนควย, ขนม	๒๓๔๕
ตาปะขาวหาย, บ้าน	๒๒๘๓	ตีกำหยาด คู กำหยาด, พระตำหนัก	๒๓๔๕
ตาปะขาวหาย, วัด	๒๒๘๓	ตีกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร	๒๓๔๕
ตาพระยา, อำเภอ	๒๒๘๕	ตีกดิน	๒๓๔๖
ตาม่องล่าย : นิทาน	๒๒๘๘	ตีกแดง	๒๓๔๖
ตารอด, สระ	๒๒๘๙	ตีกแกว้ง : นิमित	๒๓๔๗
ตารางเพชร, กลบท	๒๒๘๙	ตีกตาเสียกบาล	๒๓๔๘
ตาล่อง คู เคย	๒๒๙๐	ต๋มสามโคก	๒๓๕๐
ตากล, จังหวัด	๒๒๙๐	ต๋ม	๒๓๕๑
ตากลฟ้า, อำเภอ	๒๓๐๗	ต๋มหู คู ต่างหู	๒๓๕๒
ตากลแห้ง	๒๓๑๑	เตชี คู ต้องเต	๒๓๕๒
ตาย : ประเพณี	๒๓๑๑	คูไทยโบราณ	๒๓๕๒
ตาล : พืช	๒๓๒๔	เตะข้าว, เพลง	๒๓๕๘
ตาล, วัด	๒๓๒๘	เตาก้อนเส้า	๒๓๕๘
ตาลบ้ตรพัดยศ	๒๓๒๘	เตาเชิงกราน	๒๓๕๙
ตำรวจ, พิพิธภัณฑ์	๒๓๓๖	เตาบ้านตาปะขาวหาย	๒๓๖๑
ตำราดูฤกษ์ไชย คู คีลฤกษ์ไชย	๒๓๓๗	เตาแม่น้ำน้อย	๒๓๖๒
ตำลึง : พืช	๒๓๓๗	เตาวง	๒๓๗๑
ตั่ว	๒๓๓๗	เตาอั้งโล่	๒๓๗๒
ตีกบ	๒๓๓๙	เตากับข้างลัม : นิทาน	๒๓๗๔
ตีไก่ คู ปรบไก่	๒๓๔๐	เตากินผักบั้ง, เพลง	๒๓๗๕
ตีไก่ : การเล่น	๒๓๔๐	เต่าเห่, เพลง	๒๓๗๕
ตีข้าว คู ซ้อมข้าว	๒๓๔๐	เต่าเจียวหลน	๒๓๗๕

เคย : การเล่น	๒๓๗๖	กลาง, โคลงนิราศ	๒๔๑๔
เตรียมอุดมศึกษา, โรงเรียน	๒๓๗๖	ถั่ว, ขนม	๒๔๑๖
เทียบ ดู ตะลุ่ม	๒๓๘๐	ถั่วตะไล, ขนม ดู ถั่ว, ขนม	๒๔๑๖
แดงโม, สมเด็จพระสังฆราช	๒๓๘๐	ถั่วฟู, ขนม	๒๔๑๖
แต่งกายของคนไทยในภาคกลาง, การ	๒๓๘๑	ถวายเป็นคม ดู ไหว้	๒๔๑๗
แต่งงาน, พิธี	๒๓๘๘	ถวายเป็นเพลิงพระพุทธสรีระ : ประเพณี	๒๔๑๗
แตร	๒๓๙๕	ถวิลยา ดู อิศรา อมันตกุล	๒๔๒๐
แตะ, เรือ	๒๓๙๖	ถอนสายบัว	๒๔๒๐
แตะหุ่น : การเล่น	๒๓๙๖	ถั่ว : การพนัน	๒๔๒๐
โตะเล่นทาง, กลบท	๒๓๙๗	ถั่วกวน, ขนม	๒๔๒๐
โตะตอบ, เพลง	๒๓๙๗	ถั่วแปบ, ขนม	๒๔๒๐
โตะนททอด	๒๔๐๒	ถั่วพู : พืช	๒๔๒๑
โตะห่ม ดู ม้าห่ม	๒๔๐๒	ถั่วพู, ยา	๒๔๒๒
โตะ, วัด ดู ไชยชุมพลชนะสงคราม, วัด	๒๔๐๒	ถาวรธิดา, กลบท	๒๔๒๒
โตะภูมิ, วัด	๒๔๐๒	ถ้ายาถม	๒๔๒๒
โตะภูมิพระร่วง	๒๔๐๓	ถ้ำลมถ้ำวัง	๒๔๒๓
โตะมิตรวิทยารามวรวิหาร, วัด	๒๔๐๘	ถือน้ำ, วัด ดู ศรีสวรรค์สังฆาราม, วัด	๒๔๒๓
โตะปลา	๒๔๑๐	เถนทอง : นิทาน ดู อาจารย์ทอง : นิทาน	๒๔๒๓
โตะ	๒๔๑๐	เถิดเทิง : การเล่น	๒๔๒๔
ถนอม มหาเปารยะ	๒๔๑๒	โถงเถง ดู โทกเถก : ของเล่น	๒๔๒๕
ถกลาง, กลอนเพลงขาวนิราศ	๒๔๑๓	โถนา : การเล่น	๒๔๒๕